

Szkolnictwo wyższe w Szwecji

Podstawową zasadą finansowania jest wynagradzanie uczelni za wyniki osiągnięte w każdym roku podatkowym, wyrażone liczbą kształconych studentów oraz liczbą zdobytych punktów kredytowych.

Ryszard Mosakowski

Szwecja jest monarchią konstytucyjną i zajmuje obszar o powierzchni prawie 450 tys. km², a liczba mieszkańców tego kraju w lipcu 2001 r. wyniosła 8 875 053 osoby. Z administracyjnego punktu widzenia Szwecja dzieli się na 21 regionów (län) i 289 gmin. Gospodarkę tego kraju określa się jako kapitalistyczną z dużą liczbą elementów społecznych. PKB w 2000 r., według parytetu siły nabywczej, wyniósł 197 mld USD, a na osobę – 22 200 USD. Brak zdecydowania na temat roli w politycznej i gospodarczej integracji Europy spowodował, że Szwecja wstąpiła do Unii Europejskiej

Fot. Arch

Sztokholm

dopiero na początku 1995r. i nie weszła do Europejskiej Unii Monetarnej (euro) w 1999r. W styczniu 2000 r. ponad 25 proc. ludności Szwecji w przedziale wiekowym 25-64 lata ukończyło jakąś formę studiów wyższych. Około 13 proc. ukończyło studia wyższe trwające 3 lata lub dłużej.

Szwecja posiada bogate tradycje w zakresie szkolnictwa wyższego. Jej najstarszą, a obecnie jedną z największych wyższych uczelni jest Uniwersytet w Uppsali, założony w 1477 r., kształcący w roku akademickim 2000/01 25 846 studentów i zatrudniający 5500 pracowników, w tym ok. 3000 nauczycieli akademickich i pracowników badawczych.

STRUKTURA SYSTEMU SZKOLNICTWA WYŻSZEGO

W 2000r. w skład systemu szkolnictwa wyższego Szwecji wchodziło 49 wyższych uczelni, w tym 36 nadzorowanych przez rząd centralny i jedno kolegium kształcące w dziedzinie nauk zdrowotnych, nadzorowane przez władze regionalne. Na mocy zawartego porozumienia, odpowiedzialność za organizowanie kolegiów uniwersyteckich w dziedzinie zdrowia spada od 1 stycznia 2002 r. na rząd. Pozostałe 12 uczelni to uczelnie prywatne. W skład uczelni nadzorowanych przez rząd wchodziło 13 uniwersytetów, 7 niezależnych kolegiów sztuki oraz 16 kolegiów uniwersyteckich, w tym Sztokholmski Instytut Edukacji i Sztokholmskie Kolegium Uniwersyteckie Wychowania Fizycznego i Sportu.

Wśród uczelni prywatnych należy wymienić przede wszystkim Uniwersytet Techniczny AB w Chalmer, Sztokholmską Szkołę Ekonomii i Kolegium Uniwersyteckie w Jönköpingu. Pozostałe 9 to małe kolegia posiadające uprawnienia do przyznawania pewnych stopni akademickich na poziomie undergraduate.

PAŃSTWOWE UNIWERSYTETY I KOLEGIA UNIWERSYTECKIE

Do głównych zadań uniwersytetów i kolegiów uniwersyteckich należą: zapewnienie edukacji opartej na wiedzy naukowej lub artystycznej, jak również na dobrych doświadczeniach z praktyki, prowadzenie badań naukowych i działalności artystycznej oraz realizacja prac rozwojowych, współpraca z otoczeniem społecznym i przekazywanie temu otoczeniu informacji o swojej działalności.

Zdecydowanie największa liczba studentów (ok. 90 proc.) kształci się w 13 uniwersytetach i 24 kolegiach nadzorowanych przez państwo. Wewnętrzna struktura organizacyjna należy do decyzji samych uczelni. W większości przypadków uniwersytety i kolegia uniwersyteckie mają strukturę wydziałową. Tym niemniej każda uczelnia musi posiadać radę zarządzającą, której przewodniczącego powołuje rząd. Przed wejściem w życie ustawy z 1997 r. rektor (prezydent) stawał się automatycznie jej przewodniczącym. Zgodnie z obecną ustawą, rząd powołuje na to stanowisko osobę, która nie jest pracownikiem uczelni. Rada powoływana jest na kadencję 3-letnią i powinna się składać z przewodniczącego, rektora i nie więcej niż 13 członków, w tym 3 przedstawicieli studentów. W posiedzeniach rady zarządzającej mają prawo uczestniczyć i zabierać głos przedstawiciele pracowników. Rektora wybiera społeczność akademicka, a powołuje formalnie rząd na okres nie dłuższy niż 6 lat, na podstawie propozycji rady zarządzającej. Kadencja pozostałych członków rady wynosi co najwyżej 3 lata. Można powołać jednego lub więcej prorektorów, przy czym jeden z nich jest zastępcą rektora. Do obowiązków rektora należy zarządzanie działalnością uczelni w ramach rady zarządzającej.

Parlament Szwecji ustalił na poziomie postgraduate 4 obszary naukowe, a mianowicie: nauki humanistyczne i społeczne, medyczne, przyrodnicze oraz techniczne. Od 1999 r. uczelnia powinna mieć przynajmniej jedną radę wydziału odpowiedzialną za badania i studia podyplomowe, jeśli przyznano jej przynajmniej jeden obszar badań. W uniwersytecie lub kolegium uniwersyteckim, w którym nie ustanowiono specjalnej rady odpowiedzialnej za edukację i badania na poziomie undergraduate, rada wydziału jest także odpowiedzialna za ten obszar. Dziekan kieruje wydziałem i przewodniczy radzie wydziału. W ciałach podejmujących decyzje w sprawach naukowych i edukacyjnych na poziomie undergraduate nauczyciele akademicki muszą mieć większość. W radzie wydziału i innych ciałach zajmujących się sprawami edukacyjnymi studenci powinni być reprezentowani przynajmniej przez 2 przedstawicieli. W kolegiach uniwersyteckich w dziedzinie sztuk pięknych rada zarządzająca powinna powołać ciało odpowiedzialne za prace rozwojowe na tym obszarze.

Zgodnie z ustawą o szkolnictwie wyższym, od uniwersytetów i kolegiów uniwersyteckich wymaga się współpracy z otoczeniem społecznym, co jest nazywane trzecim głównym zadaniem uniwersytetu, poza nauczaniem i badaniami.

Rady zarządzające uniwersytetów i kolegiów uniwersyteckich wykorzystują zwykle maksymalnie dopuszczalną liczbę 15 osób, a w ich skład wchodzi: przewodniczący, rektor, 7 osób powołanych przez rząd, 3 osoby reprezentujące nauczycieli akademickich i 3 studentów. Osoby powołane przez rząd mogą być politykami, przedstawicielami przemysłu, rad regionalnych lub też innymi przedstawicielami publicznymi. Biorąc pod uwagę fakt, że przewodniczącego rady zarządzającej i rektora także powołuje rząd, formalnie 60 proc. jej składu nie zależy od uczelni.

STUDIA

Studia w uniwersytetach i kolegiach dzielą się na studia typu undergraduate i postgraduate. Pierwsze z nich muszą być prowadzone w formie jednostek zwanych kursami. Programy studiów składają się zatem z kursów, a ich zakres wyraża się w punktach kredytowych. Jeden punkt jest równoważny tygodniowej pracy studenta. O organizacji studiów decyduje każda uczelnia niezależnie. Głównym celem edukacji na poziomie undergraduate jest, poza przekazaniem studentom wiedzy i umiejętności, umożliwienie im podejmowania niezależnych, krytycznych osądów, rozwijanie umiejętności niezależnego rozwiązywania problemów, jak również śledzenia postępu w ich dziedzinie edukacji. Ten szczebel edukacji powinien dać studentom umiejętność wymiany informacji na poziomie naukowym.

Uregulowania prawne dotyczące nadawania stopni akademickich zawiera rozporządzenie rządowe, które opisuje 3 ogólne stopnie akademickie oraz 47 zawodowych. Oprócz tych stopni jest 13 stopni zawodowych nadawanych przez Uniwersytet Nauk Rolniczych. Decyzje w sprawie uprawnień do nadawania stopni akademickich podejmuje Krajowa Agencja Szkolnictwa Wyższego.

Najniższym stopniem akademickim jest dyplom kolegium uniwersyteckiego (högskoleexamen), który wymaga zgromadzenia co najmniej 80 punktów. Czas trwania takich studiów wynosi 2 lata. Uzyskanie stopnia bachelor (kandidatexamen) wymaga zgromadzenia przynajmniej 120 punktów, co jest równoważne 3 latom studiów, przy czym w głównej dziedzinie studiów (specjalizacja) trzeba zgromadzić 60 punktów, z których 10 przeznaczają się na niezależną pracę dyplomową. Stopień magistra (magisterexamen) wymaga zgromadzenia przynajmniej 160 punktów, z których na główną dziedzinę studiów przypada 80 punktów. 20 punktów ze zgromadzonych 80 odpowiada pracy magisterskiej, która może być wykonana także w postaci dwóch oddzielnych prac, po 10 punktów każda. Prawo nadawania stopni magistra posiadają wszystkie uniwersytety, natomiast kolegia uniwersyteckie muszą się o nie ubiegać. Student może samodzielnie ułożyć sobie program studiów prowadzących do jednego z wyżej wymienionych stopni poprzez dobór oferowanych kursów lub skorzystać z gotowego programu zaoferowanego przez uniwersytet lub kolegium uniwersyteckie.

Stopnie zawodowe (yrkesexamen) są nadawane w dziedzinach inżynierskich, medycynie, stomatologii, rolnictwie, kształceniu nauczycieli, sztukach pięknych etc. Czas trwania studiów prowadzących do przyznania kwalifikacji zawodowych jest różny i zależy od charakteru studiów wymaga zgromadzenia od 60 do 220 punktów. Wśród 60 stopni zawodowych 30 wymaga powyżej 3 lat studiów. Szereg stopni zawodowych dotyczy zawodów, których uprawianie wymaga oficjalnego upoważnienia i rejestracji, np. zawodu lekarza. Studia podyplomowe (postgraduate) to studia doktoranckie prowadzące do przyznania dwóch stopni: licencjata (licentiat) i doktoratu (doktorexamen). Licencjat można otrzymać po 2 latach studiów (80 punktów łącznie z pracą licencjacką), a doktorat po minimum 4 latach (dalsze 80 punktów). Ogólnym warunkiem w dostępie do tych studiów jest ukończenie studiów na stopień uniwersytecki wymagający zgromadzenia co najmniej 120 punktów. Prawo nadawania doktoratu mają wszystkie uniwersytety, natomiast kolegia uniwersyteckie muszą się ubiegać o takie uprawnienia dla danej dziedziny wiedzy.

PRACOWNICY AKADEMICKY

Od 1986 r. w szkolnictwie wyższym Szwecji istnieją 4 podstawowe stanowiska akademickie: profesor, starszy wykładowca (universitetslektor), asystent badawczy (forskarassistent) i młodszy wykładowca (adjunkt). W ostatnich latach, w wyniku nowych przepisów dotyczących studiów doktoranckich, coraz częstsze jest stanowisko stypendysty doktoranckiego (doktorandtjänst). Na te stanowiska można zatrudniać na pełnym etacie lub jego części. Oddzielną grupę nauczycieli akademickich zatrudnionych na różnych stanowiskach akademickich stanowią osoby zaproszone.

Od 1 stycznia 2002 r. ustanowiono stanowisko starszego wykładowcy pomocniczego (assisting senior lecturer) o podobnych warunkach zatrudnienia jak asystent badawczy. Różnica polega tylko na tym, że starszy wykładowca pomocniczy może być promowany na stanowisko starszego wykładowcy, jeśli spełni warunki wymagane do promocji.

Wyższe uczelnie mogą mieć także specjalne stanowiska pełnoetatowe dla studentów-doktorantów umożliwiające im ukończenie studiów podyplomowych (doktoranckich). Student-doktorant powinien przede wszystkim poświęcić się swoim studiom i w ograniczonym stopniu pracy dydaktycznej i administracyjnej. Taka praca, przed

nadaniem stopnia doktora, nie może przekroczyć 20 proc. godzin pracy. Na to stanowisko mogą być powołane tylko osoby przyjęte na studia podyplomowe. Osoba, której przyznano grant na studia podyplomowe powinna być powołana na stanowisko studenta-doktoranta nie później niż 2 lata przed egzaminem doktorskim. Decyzję o zatrudnieniu podejmuje rektor. Czas pierwszego zatrudnienia nie może być dłuższy niż rok, ponawiany dwukrotnie, przy czym zatrudnienie na tym stanowisku nie może trwać dłużej niż rok po uzyskaniu stopnia doktora.

Od osób na stanowiska profesora, starszego wykładowcy i asystenta badawczego wymaga się doktoratu. Od wszystkich nauczycieli akademickich wymaga się ponadto odpowiednich kwalifikacji i doświadczenia dydaktycznego. Na stanowisko młodszego wykładowcy kwalifikują się osoby posiadające wykształcenie przynajmniej na poziomie stopnia bachelor lub inne równoważne kwalifikacje. Od osoby ubiegającej się o stanowisko asystenta badawczego wymaga się doktoratu lub zagranicznych kwalifikacji uważanych za równoważne doktoratowi. Pierwszeństwo powołania na to stanowisko mają kandydaci, którzy zdali swój egzamin doktorski nie wcześniej niż 5 lat przed upływem daty wyznaczonej na zgłaszanie się do konkursu. Kandydaci, którzy zdali egzamin doktorski wcześniej, mogą być również rozpatrywani w pierwszej kolejności, ale tylko wówczas, gdy istnieją ku temu szczególne powody.

REKRUTACJA I PROMOCJA NA STANOWISKA AKADEMICKIE

Możliwości awansu na wyższe stanowiska, oparte na ocenie kompetencji naukowych i dydaktycznych nauczyciela akademickiego lub pracownika badawczego, zostały otwarte w 1990 r. Przedtem było to możliwe tylko wówczas, gdy pojawił się wakat lub gdy zostały ustanowione nowe stanowiska. Podczas promowania obecnie więcej uwagi zwraca się na kwalifikacje i doświadczenie pedagogiczne. Nastąpił także bardziej równomierny podział obowiązków pomiędzy różne grupy nauczycieli akademickich, co stwarza wszystkim możliwości angażowania się nie tylko w nauczanie, ale i badania naukowe. Od 1999 r. wszyscy pracownicy mają prawo do czasu wolnego na podwyższenie kwalifikacji zawodowych i wykonanie badań. Ta norma prawna może oznaczać zmniejszenie prawa profesorów do takiego czasu. Przed wejściem w życie nowych przepisów profesorowie byli bowiem uprawnieni do semestralnego urlopu płatnego raz na 5 lat.

Zgodnie z obecnie obowiązującymi przepisami, młodszy wykładowca może być awansowany na stanowisko starszego wykładowcy nawet jeśli nie spełnia wymagań kwalifikacyjnych. Dotyczy to jednak tylko sytuacji, gdy wykazał się szczególnymi umiejętnościami dydaktycznymi lub w kierowaniu pracami i zarządzaniu pracownikami w swojej uczelni, bądź wyjątkowymi umiejętnościami w nawiązywaniu kontaktów ze społecznością lokalną.

Osoba, której zaproponowano zatrudnienie na stałe na stanowisku starszego wykładowcy, może być zatrudniona na stałe bezpośrednio na stanowisku profesora, jeśli spełnia postawione wymagania i poprosi o takie stanowisko. Nie dotyczy to promowania na stanowisko starszego wykładowcy.

Przed zatrudnieniem nauczyciela akademickiego na wakujące stanowisko, na stałe lub czas określony (nie dotyczy to promowania), uczelnia musi poinformować o wolnym stanowisku w formie ogłoszenia w prasie lub za pomocą innej równoważnej procedury. Zwykle rada wydziału powołuje odpowiednie ciało, którego zadaniem jest przeprowadzenie procesu rekrutacji. Procedura obejmuje powołanie przynajmniej dwóch recenzentów, specjalistów w dziedzinie, której dotyczy wakujące stanowisko profesora lub starszego wykładowcy, przy czym jeden z nich musi być ekspertem spoza uczelni. Jeśli nie istnieją szczególne, silnie uzasadnione przeciwwskazania, jednym z recenzentów powinna być kobieta. W przypadku stanowiska asystenta badawczego wystarczy jeden

recenzent, ale nie może on być zatrudniony w dziedzinie podlegającej radzie wydziału, czyli najczęściej musi to być osoba spoza uczelni.

W przypadku podań kandydatów o promocję opinia powinna odpowiadać na pytanie, czy kandydat powinien być promowany, czy nie i czy się kwalifikuje. Jeśli kandydat na stanowisko starszego wykładowcy w swoim podaniu o to poprosi, opinie recenzentów powinny dotyczyć nie tylko jego kwalifikacji na stanowisko starszego wykładowcy, ale także na stanowisko profesora.

PLACE

Jedną z cech szkolnictwa wyższego w Szwecji jest poszerzający się zakres indywidualnych porozumień płacowych i warunków zatrudnienia pracowników akademickich, negocjowanych na poziomie uczelni z jej władzami przez reprezentujący pracownika związek zawodowy. Różnice w warunkach pracy istnieją nie tylko pomiędzy wydziałami i departamentami, ale także wewnątrz departamentów i innych jednostek podstawowych. Każda uczelnia formułuje własną politykę w sprawie płac i warunków zatrudnienia, która musi się jednak mieścić w ogólnych ramach zawartych w porozumieniach zbiorowych, wynegocjowanych pomiędzy rządem reprezentowanym przez Szwedzką Agencję Krajową ds. Pracowników Rządowych a stowarzyszeniami i związkami zawodowymi pracowników szkolnictwa wyższego. Zgodnie z danymi EURYDICE, średnie płace miesięczne nauczycieli akademickich w uniwersytetach i kolegiach uniwersyteckich we wrześniu 1999 r., wyrażone w euro, przedstawiały się następująco: wykładowcy – 2842, starsi wykładowcy – 3555, profesorowie – 4880. Do przeliczenia koron szwedzkich na euro zastosowano przelicznik z 1 lutego 2000 r. w relacji: 1 korona = 0,123896 euro.

CIAŁA POŚREDNIE, DORADCZE I KONSULTACYJNE

Centralne agencje są niezależne od ministerstwa i działają zgodnie z zaleceniami parlamentu i rządu dotyczącymi sposobu wprowadzania w życie decyzji władz państwowych. Najważniejszą z nich jest powołana w 1995 r. Agencja Krajowa Szkolnictwa Wyższego, odpowiedzialna za ogólne zadania w szkolnictwie wyższym w odniesieniu do państwowych uniwersytetów, kolegiów uniwersyteckich, a także tych prywatnych kolegiów uniwersyteckich, które otrzymują państwowe finansowanie lub przyznają stopnie akademickie. Agencja realizuje także pewne zadania dotyczące innych instytucji prowadzących edukację pomaturalną, a ponadto zapewnia obsługę administracyjną i sekretariat Radzie Apelacyjnej Szkolnictwa Wyższego oraz Radzie ds. Zawieszania w Prawach Studenta. Rada Apelacyjna bada odwołania dotyczące decyzji w sprawach powołania na stanowiska akademickie w uczelniach państwowych, a także odwołania w sprawach rekrutacji studentów.

Krajowe Biuro Rekrutacyjne Szkolnictwa Wyższego (VHS) na prośbę wyższych uczelni zapewnia pomoc w rekrutacji studentów, świadczy usługi prawne, jak również rozwój automatycznego przetwarzania danych (ADB). Jest odpowiedzialne za organizowanie ogólnokrajowego testu uzdolnień dla kandydatów na studia, w tym za przygotowanie testów. W 1999 r. powołano Agencję ds. Kształcenia na Odległość, której zadaniem jest wspieranie rozwoju kształcenia na odległość za pomocą technologii informacyjno-komunikacyjnych. Agencja dokonuje oceny takich projektów i udziela wsparcia finansowego.

Krajowa Rada Nauki, której głównym zadaniem jest finansowanie niezależnych badań, została utworzona 1 stycznia 2001 r. W jej ramach powołano 3 rady badawcze: do nauk humanistycznych i społecznych, medycznych oraz przyrodniczych i inżynierskich. Większość członków poszczególnych rad to naukowcy wybrani przez społeczność naukową uniwersytetów, pozostali oraz przewodniczący rad są mianowani przez rząd.

W 2001 r. powstało także Forum Badawcze stanowiące miejsce dialogu i współpracy pomiędzy pracownikami badawczymi, fundatorami badań, sektorem publicznym, społeczeństwem etc. Forum ma inicjować debaty publiczne na temat ważnych dla społeczności naukowej i ogółu społeczeństwa problemów badawczych.

Szwedzkie Stowarzyszenie Szkolnictwa Wyższego, pełniące funkcję konferencji rektorów, powstałe w 1995 r., zrzesza 39 uniwersytetów i kolegiów uniwersyteckich. Nie ma ono żadnego umocowania prawnego w ustawodawstwie o szkolnictwie wyższym.

W szkolnictwie wyższym działają także różne związki zawodowe, z których najważniejszym i największym jest Szwedzkie Stowarzyszenie Nauczycieli Akademickich (SULF). Organizacja ta spełnia podwójną rolę: jest zarówno związkiem zawodowym, jak i stowarzyszeniem osób posiadających wyższe wykształcenie. Warunkiem przystąpienia do SULF jest ukończenie studiów, przynajmniej na poziomie bachelor.

FINANSOWANIE

Nowe zasady finansowania uniwersytetów i kolegiów uniwersyteckich wprowadzono w 1993 r. Finansowanie jest oparte na kontrakcie zadań edukacyjnych przydzielanych każdej uczelni. Kontrakt zawiera cele do realizacji przez daną uczelnię nie tylko w następnym roku podatkowym, ale także w czasie jednego lub kilku okresów 3-letnich. Podstawową zasadą finansowania jest wynagradzanie uczelni za wyniki osiągnięte w każdym roku podatkowym, wyrażone liczbą kształconych studentów, przeliczoną na tzw. równoważniki pełnoetatowe studiów stacjonarnych (full time equivalent – FTE) oraz liczbą zdobytych punktów kredytowych w roku (przeliczeniowy wynik studiów – WS). Standardowy rok studiów wymaga zgromadzenia 40 punktów kredytowych. Za pełnoetatowego studenta uważa się osobę, która jest zarejestrowana na kursach prowadzących do zdobycia 40 punktów w roku. Jeśli student zapisał się na kursy dające możliwość zdobycia tylko 30 punktów, to traktowany jest jako 0,75 studenta przeliczeniowego, jeśli zdobył mniej niż 30 punktów, np. tylko 20, to jego roczny wynik studiów (WS) wynosi 0,5.

Środki na kształcenie studentów na poziomie undergraduate są przydzielane uczelni w postaci blokowej. Na grant składa się pewna maksymalna suma i, w większości przypadków, dodatkowe środki na zadania specjalne. Maksymalna suma stanowi obliczoną wartość przewidywanej liczby punktów kredytowych, jaką mogą zdobyć studenci w czasie jednego roku, której uczelnia ma prawo się domagać w czasie roku podatkowego. Jest to jednak wstępny grant, gdyż nie da się obliczyć grantu końcowego przed zakończeniem roku podatkowego. Końcowy grant jest oparty na rzeczywistej liczbie studentów przeliczeniowych i liczbie zgromadzonych przez nich punktów kredytowych przekazanych przez uczelnię w jej corocznym raporcie. Grant wstępny jest wpłacany na konta uczelni w ratach miesięcznych przez Szwedzki Narodowy Urząd Zadłużenia. Oprocentowanie oblicza się na podstawie aktywów na rachunku lub długu. Jeżeli wystąpi różnica pomiędzy wypłatami miesięcznymi a ostatecznie obliczoną wysokością grantu, jest ona uwzględniana w tzw. grantach oszczędności. Oprocentowanie tych oszczędności musi być zwrócone państwu najpóźniej 15 marca następnego roku podatkowego.

Grant na kształcenie na poziomie undergraduate jest przeznaczony na pokrycie wszelkich kosztów, w tym kosztów obiektów i sprzętu. Każda uczelnia decyduje, w jaki sposób te środki powinny być wydatkowane na różne programy studiów. Parlament corocznie decyduje o wysokości przyznanych środków na jednego studenta przeliczeniowego (SP) oraz każdy przeliczeniowy wynik studiów (WS) w każdej z 14 dziedzin studiów.

Uczelnie mogą przenieść niewykorzystane w danym roku podatkowym środki na następny rok, jednak w wysokości nie większej niż 10 proc. wartości (maksymalnej) przyznanych środków. W roku podatkowym 2000 wydatki państwa na szkolnictwo wyższe wyniosły 43 700 mln koron (2,1 proc. PKB),

co stanowi 4612 mln euro. Łączne wydatki na szkolnictwo wyższe (kształcenie i badania), bez pomocy materialnej dla studentów i agencji rządowych, stanowiły w 2000 r. 1,8 proc. PKB.

Środki przeznaczone na działalność badawczo-rozwojową wzrosły w okresie 1989-99 o 80 proc. (licząc po stałych cenach). Do tego wzrostu przyczynił się głównie przemysł, zwłaszcza duże firmy.

Rząd Szwecji skupia się obecnie na poszerzeniu rekrutacji do szkolnictwa wyższego. Ustawa zatytułowana Otwarte Szkolnictwo Wyższe, przyjęta przez Riksdag na jesieni 2001 r., wprowadziła szereg środków mających na celu poszerzenie społecznej i etnicznej reprezentacji studentów w szkolnictwie wyższym. Aby zapęlić przepaść pomiędzy szkołą średnią (upper secondary school) a uniwersytetem, która jest nie do pokonania dla pewnej grupy młodzieży, przewidziano semestry wprowadzające w kolegiach oraz wolny wstęp dla 10 proc. zaczynających studia.

Dr Ryszard Mosakowski jest adiunktem Politechniki Gdańskiej i wiceprzewodniczącym Krajowej Sekcji Nauki NSZZ „Solidarność” oraz członkiem Rady Europejskiej Education International.